

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту**

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Електронний навчальний курс

СХВАЛЕНО

кафедрою педагогіки, психології та
менеджменту
протокол № 1 від «02» січня 2024 р.
завідувач кафедри

Володимир КУЛШОВ

Біла Церква 2024

Категорія слухачів: педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта»

Розробник: Пахомов Ілля Володимирович, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Пахомов І. В. Національно-патріотичне виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023.
28 с.

Актуальність курсу визначається упровадженням сучасних технологій національно-патріотичного виховання у ЗП(ПТ)О, затребуваністю його особливо в умовах воєнного стану.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо мети, завдань, форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 4 год., із яких 2 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття.

© БІНПО УМО НАПН України, 2024

© Пахомов І. В., 2024

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. Анотація електронного курсу.....	4
2. Типова освітня програма електронного курсу.....	5
3. Тематичний план викладу та засвоєння матеріалів електронного навчального курсу.....	6
4. Зміст електронного навчального курсу за темами.....	6
5. Завдання до семінарських занять.....	21
6. Проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача.....	22
7. Комплекс практичних (тестових) завдань для самоконтролю.....	23
8. Глосарій ключових слів.....	24
9. Консультаційний пункт.....	26
10. Цифрова бібліотека.....	26

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючий чинник розвитку суспільства й нації в цілому. Форми й методи національно-патріотичного виховання базуються на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки й психології. Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу.

У Національній доктрині розвитку освіти України, Національній програмі патріотичного виховання громадян та розвитку духовності, Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», як стратегічні, визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина – патріота України як світоглядного чинника.

Особливої значущості проблема патріотизму молодих громадян України набуває в умовах воєнного стану. Патріотизм українців покликаний захистити національні інтереси своєї держави, відновити її територіальну цілісність, дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіт національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини. Патріотизм сприяє розвитку суспільства, яке функціонує на засадах гуманізму, свободи, законності, соціальної справедливості, гарантує умови для зростання добробуту народу. Любов до Батьківщини стимулює становлення суспільства, яке є єдиним дієвим механізмом розбудови народної демократії та правової держави.

Тому у виховній діяльності надзвичайно важливим є формування у учнівської молоді відчуття приналежності до України, особистої відповідальності за долю держави та українського народу, виховання поваги до державних символів, шанобливого ставлення до традицій і культури представників усіх національностей, що населяють нашу країну.

Актуальність курсу визначається високими вимогами до національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо мети, завдань, форм, методів та заходів

національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Завдання курсу:

- оновлення та систематизація знань щодо мети, завдань, форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О;
- підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо особливостей організації заходів національно-патріотичного виховання у ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Курс розраховано на 4 год., із яких 2 год. – лекція, 2 год. – семінарське заняття.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів курсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ»

Актуальність електронного курсу. В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючий чинник розвитку суспільства й нації в цілому. Форми й методи національно-патріотичного виховання базуються на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки й психології. Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі

зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу.

У Національній доктрині розвитку освіти України, Національній програмі патріотичного виховання громадян та розвитку духовності, Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», як стратегічні, визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина – патріота України як світоглядного чинника.

Особливої значущості проблема патріотизму молодих громадян України набуває в умовах воєнного стану. Патріотизм українців покликаний захистити національні інтереси своєї держави, відновити її територіальну цілісність, дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіт національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини. Патріотизм сприяє розвитку суспільства, яке функціонує на засадах гуманізму, свободи, законності, соціальної справедливості, гарантує умови для зростання добробуту народу. Любов до Батьківщини стимулює становлення суспільства, яке є єдиним дієвим механізмом розбудови народної демократії та правової держави.

Тому у виховній діяльності надзвичайно важливим є формування у учнівської молоді відчуття приналежності до України, особистої відповідальності за долю держави та українського народу, виховання поваги до державних символів, шанобливого ставлення до традицій і культури представників усіх національностей, що населяють нашу країну.

Актуальність курсу визначається високими вимогами до національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо мети, завдань, форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Завдання курсу:

- оновлення та систематизація знань щодо мети, завдань, форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О;
- підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо особливостей організації заходів національно-патріотичного виховання у ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Курс розраховано на 4 год., із яких 2 год. – лекція, 2 год. – семінарське заняття.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів курсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача, тести, методичні рекомендації) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу <i>«Національно-патріотичне виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану»</i>	
Обсяг курсу	0,1 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 4 академічні години, що відповідає 0,1 ЄКТС кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
А	Мета
	Оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь щодо мети, завдань, форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О.
В	Характеристика типової програми
1.	Функціональна спрямованість Розвиток умінь щодо планування, організації та проведення заходів національно-патріотичного виховання у ЗП(ПТ)О

2.	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, здатних до планування, організації та проведення заходів національно-патріотичного виховання зі здобувачами П(ПТ)О
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтовна на розвиток загальних компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром навичок і компетенцій для успішного планування, організації та проведення заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О.</p> <p>Особливості електронного курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оновлення та систематизація знань щодо змісту, форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О; – підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо планування, організації та проведення заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану. <p>Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для самостійної роботи, тести).</p>
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за

		різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
Е	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти,

		освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організовувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо.
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О - нормативно-правових документів, які регламентують особливості національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - здійснювати планування, організацію та проведення заходів національно-патріотичного виховання здобувачів П(ПТ)О в умовах воєнного стану
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей у освітній процес, - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - рефлексія власної професійної діяльності
Ключові слова		
Національно-патріотичне виховання здобувачів П(ПТ)О, військово-		

патріотичне виховання здобувачів П(ПТ)О, військово-патріотична гра, військово-шефська робота

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години				Спецкурси	Семінар-практикум	Самостійна робота	Самостійна робота (спецкурс)
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції				
Тема 1. Поняття та особливості національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу		2	2	2							
Тема 2. Заходи національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти		2	2		2						
<i>Разом</i>		4	4	2	2						

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

План лекції

1. Мета національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу.
2. Завдання національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу.
3. Принципи національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу.
4. Нормативно-правова база національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.
5. Форми національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.
6. Методи національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Література: 1-6, 8-10, 14-17.

1. Мета національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу.

Метою національно-патріотичного виховання є становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудувати її як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, і забезпечувати її національну безпеку, знати свої права і обов'язки, цивілізовано відстоювати їх, сприяти єднанню українського народу, громадянському миру і злагоді в суспільстві.

Патріотизм – це особливе, тобто безумовне і високосмислове почуття-цінність, яке характеризує ставлення особистості до народу, батьківщини, держави та до самої себе.

Базовими складовими почуття патріотизму доцільно вважати:

- 1) Любов до народу, батьківщини, держави;
- 2) Діяльнісна відданість батьківщині;
- 3) Суспільно значуща цілеспрямованість;
- 4) Моральна стійкість;
- 5) Готовність до самопожертви;
- 6) Наявність почуття власної гідності.

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів щодо

формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

2. Завдання національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу.

Мета національно-патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби як виду державної служби, а звідси культивування ставлення до солдата як до державного службовця;
- визнання й забезпечення в реальному житті прав дитини як найвищої цінності держави і суспільства;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми та учнівською молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування національного самоствердження, любові до рідної землі, держави, родини, народу;
- визнання духовної єдності населення усіх регіонів України, спільності його культурної спадщини та майбутнього;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства; культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;

- формування мовної культури, оволодіння і вживання української мови як духовного коду нації;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму, фашизму

3. Принципи національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного часу.

Національно-патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Водночас національно-патріотичне виховання має власні **принципи**, що відображають його специфіку:

- принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, природи, українського народу, шанобливого ставлення до його культури, історії, традицій; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;
- принцип самоактивності й саморегуляції забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;
- принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;
- принцип культуровідповідності задля формування базової культури особистості на основі набутого морально-етичного досвіду людства;
- принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів національно-патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту України та ефективного розв'язання життєвих проблем на основі сформованих цінностей;

- принцип історичної і соціальної пам'яті спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;
- принцип міжпоколінної наступності, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

4. Нормативно-правова база національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Нормативно-правова база національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти:

1. Про Стратегію національно-патріотичного виховання: Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019.

2. Деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2018 № 845.

3. План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932.

4. Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 673.

5. Про затвердження Плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об'єктів культурної спадщини: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.09.2009 №1494.

6. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 №527.

7. Про заходи Національної академії педагогічних наук України щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року: Постанова НАПН України від 28.07.2022

5. Форми національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Основними **формами національно-патріотичного виховання** молоді є:

- інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії держави);

- діяльнісно-практичні (творчі групи, екскурсії, свята, огляди-конкурси, олімпіади);
- інтерактивні (фестивалі, гуртки);
- індивідуальні (доручення, творчі завдання).

Серед форм національно-патріотичного виховання пріоритетна роль належить **активним**, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості.

До таких форм належать різноманітні акції на підтримку учасників АТО-ООС, сімей загиблих захисників Батьківщини, інвалідів, соціально-проектна діяльність, Інтернет-технології, рефлексивно-експліцитний метод, ситуаційно-рольові ігри, соціодрама, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, інтелектуальні аукціони, «мозкові атаки», метод аналізу соціальних ситуацій з морально-етичним характером, ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій, ситуацій успіху, аналіз конфліктів, моделей, стилів поведінки, прийняття рішень, демократичний діалог, педагогічне керівництво лідером і культивування його авторитету, використання засобів масової комунікації, методики колективних творчих справ, традицій, символіки, ритуалів, засобів народної педагогіки.

Крім названих можна застосовувати також такі традиційні форми як бесіди, диспути, лекції, семінари, різні форми роботи з книгою, періодичною пресою, тощо.

Форми роботи, пов'язані з вивченням історії рідного краю і народу – **історичне краєзнавство**: відвідування місць історичних подій, вивчення літератури, збирання документів та матеріальних пам'яток, замальовування чи фотографування історично цінних об'єктів, виготовлення схем, макетів, щомісячного історичного календаря, влаштування виставок, заочна подорож «Україно ти моя прекрасна», складання історії свого роду, участь в роботі гуртків, етнографічного та фольклорного ансамблів, оформлення кімнат народознавства, святкування Дня Конституції, Дня незалежності України.

Форми **військово-патріотичного виховання**: патріотичні клуби, участь у роботі організацій Пласту, юний рятівник, «Котигорошко»; фестивалі патріотичної пісні; святкування Дня Перемоги, Дня Збройних Сил України, Дня призовника, захисника Вітчизни, дня пам'яті Героїв Крут; змагання з військово-прикладних видів спорту, участь у літніх військово-спортивних таборах, у військово-спортивних іграх «Патріот», «Смуга десантника», фізкультурно-оздоровчому патріотичному комплексі «Козацький гарт», національному виді спорту України «Хортинг»; в акціях «Пишаємося подвигами Небесної сотні», «Допоможемо учасникам війни».

Архівно-пошукова робота: екскурсії до музеїв, зустрічі з ветеранами війни, родичами загиблих захисників Батьківщини, випуск плакатів, буклетів, газет за матеріалами пошукової діяльності.

Участь в **акціях:** «Вахті пам'яті Небесної сотні», участь в акціях «Громадянин», «Збережемо пам'ять про подвиг», «Учасник війни мого двору», «Школа – шпиталь», «Солдатські вдови».

Всеукраїнські **конкурси учнівських та студентських проектів** «Служіння заради миру», «Моральний вчинок»; проведення семінарів, конференцій, «круглих столів»: «Партизанський рух в Україні у спогадах учасників, мовою документів», «Утверджувати ідеали культури миру – служити миру», «Діячі руху Опору в Україні».

Уроки пам'яті: «Їх славні імена в літописі», «Зростаємо громадянами-патріотами землі, що Україною зветься», «Наша вулиця носить ім'я героя війни», «Діти, молодь у роки війни», «Воїни, які визволяли Україну».

Екологічне виховання: виховання бережного ставлення до природи, створення музейного природничого комплексу; вироби учнів з природних матеріалів, конкурс на кращий плакат «Бережи довкілля», операція «Мурашник», «Блакитні водойми», «Шпачки прилетіли», «Лелеки», «Посаджу я жолудьок», «Наші джерела»; екологічні екскурсії, олімпіади, свята, конкурси, штаби охорони природи, пошукова діяльність.

6. Методи формування національно-патріотичної свідомості здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Методи формування національно-патріотичної свідомості здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти:

- методи формування національно-патріотичної свідомості (переконання, приклад, психолого-педагогічний вибух);
- методи формування патріотичної поведінки (привчання, вправа, доручення,);
- методи мотивації і стимулювання патріотичної поведінки (змагання, заохочення, довіра);
- методи вивчення результатів національно-патріотичного виховання (спостереження, експеримент, аналіз документації, поведінки, результатів діяльності, анкетування, бесіда, тестування).

ТЕМА 2.

ЗАХОДИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Національно-патріотичні свята та пам'ятні дні в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
2. Національно-патріотичні виховні програми в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
3. Бесіди національно-патріотичного спрямування в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
4. Національні дитячо-юнацькі військово-патріотичні ігри в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
5. Перегляд та обговорення відеофільмів національно-патріотичної спрямованості в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
6. Зустрічі з діячами культури та мистецтва, представниками силових структур (ЗСУ, ДСНС, Національної Поліції, Національної Гвардії, ДКВС тощо).

Література: 7, 11-13, 18, 19.

1. Національно-патріотичні свята та пам'ятні дні в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Національно-патріотичні свята та пам'ятні дні в закладах професійної (професійно-технічної) освіти:

- 20.01 - День вшанування пам'яті захисників, які тримали оборону Донецького аеропорту
- 22.01 – День Соборності України
- 29.01 – День пам'яті Героїв Крут
- 05.02 – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав
- 20.02 – День Героїв Небесної Сотні
- 26.02 – День кримського спротиву російській окупації
- 14.03 – День українського добровольця
- Третя субота квітня – День довкілля
- 26.04 – Міжнародний день пам'яті про чорнобильську катастрофу
- 8 травня – День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років
- 14.05 – День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни
- Третій четвер травня – День вишиванки

Третя неділя травня – День пам'яті жертв політичних репресій
23.05 – День Героїв
04.06 – День вшанування пам'яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації проти України
22.06 – День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні
23.08 – День Державного Прапора України
24.08 – День Незалежності України
29.08 – День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України
01.10 – День захисників і захисниць України
01.10 – День Українського козацтва
01.10 – День заснування УПА
21.11 – День Гідності та Свободи
Четверта субота листопада – День пам'яті жертв голодоморів
14.12 – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

2. Національно-патріотичні виховні програми в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Національно-патріотична виховна програма в ЗП(ПТ)О – комплекс форм, методів та заходів національно-патріотичного виховання, спрямований на формування особистості патріота України.

Наприклад:

Виховна програма «Я – патріот, я – громадянин України»

Мета виховної програми: виховання учня як громадянина України, національно свідомої, фізично здорової, життєво і соціально компетентної особистості, здатної самостійно приймати рішення у різних життєвих ситуаціях.

Завдання виховної програми

- виховання поваги до закону та переконаності в тому, що кожен громадянин України несе особисту відповідальність за свою державу;
- формування в особистості почуття патріотизму, національної гідності, поваги до рідної мови;
- формування в особистості прагнення до фізичної досконалості, вироблення навичок здорового способу життя;
- формування почуття любові до рідного краю, його національних цінностей;

- виховання моральних якостей: чуйності, справедливості, чесності, правдивості, гідності, милосердя, взаємодопомоги, товариськості, поваги до особистості;

- виховання розуміння необхідності гармонійного співіснування людини і природи, інтересу до пізнання природи, естетичного почуття до неї, берегти і примножувати її багатства.

Форми роботи щодо реалізації виховної програми: бесіди, диспути, анкетування, години спілкування, позакласні заходи, свята, зустрічі, тренінги, науково-практичні конференції, спортивні змагання, колективні творчі справи, екскурсії.

3. Бесіди національно-патріотичного спрямування в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Бесіди національно-патріотичного спрямування в ЗП(ПТ)О можуть бути як індивідуальні, так і групові.

Теми групових бесід: «Моя рідна Україна», «Знати і поважати Герб своєї Вітчизни, її прапор і гімн», «Наша вітчизна – Україна», «Державна символіка Батьківщини», «Твої права і обов'язки», «Що таке воля», «Борімося – поборемо», «Волю не дають, а здобувають», «Український народі – з колін», «Створи себе і державу», «Демократія – влада народу, а не олігархів», «Сепаратизм не пройде», «В Україні наша доля, життя і майбутнє», «Ми ті, що гідні процвітання», «Ми не обніжки і не грязь Москви, а України дочки і сини», «Патріотизм – нагальна потреба України»; «Мужай, прекрасна наша мова»

4. Національні дитячо-юнацькі військово-патріотичні ігри в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

До військово-патріотичних і спортивних ігор, які доцільно застосовувати у процесі формування готовності до захисту Вітчизни, відносяться:

- всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» („Джура”);

- національна дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Хортинг-патріот»;

- національна дитячо-юнацька спортивно-прикладна гра «Юний поліцейський»;

- національна дитячо-юнацька спортивно-прикладна гра «Юний миротворець»;

- національна дитячо-юнацька спортивно-прикладна гра «Юний прикордонник»;
- національна дитячо-юнацька спортивно-прикладна гра «Юний кінолог»;
- національна дитячо-юнацька спортивно-прикладна гра «Юний рятівник»;
- національна дитячо-юнацька спортивно-прикладна гра «Юний гвардієць»;
- військово-прикладне семиборство;
- військово-спортивна гра «Патріот»;
- всеукраїнська національно-патріотична військово-спортивна гра «Захисник України».

Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» („Джура”) проводиться відповідно до Положення про вказану гру (затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 687 від 13.06.2012 р. Ця гра є системною формою позакласної роботи з військово-патріотичного та морально-етичного виховання учнівської молоді, важливим засобом формування патріотичної свідомості, спортивно-оздоровчої роботи.

5. Перегляд та обговорення відеофільмів національно-патріотичної спрямованості в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

В ЗП(ПТ)О доцільно зробити перегляд та обговорення наступних відеофільмів національно-патріотичної спрямованості:

- «Червоний» (2017), реж. Заза Буадзе
- «Іван Сила» (2013), реж. Віктор Андрієнко
- «Тіні забутих предків» (1965), реж. Сергій Параджанов
- «Поводир» (2014), реж. Олесь Санін
- «Брати. Остання сповідь» (2014), реж. Вікторія Трофіменко
- «Тіні незабутих предків» (2013), реж. Любомир Левицький
- «Зима у вогні» (2015), реж. Євген Афінеєвський
- «Мамай» (2003), реж. Олесь Санін
- «Нескорений» (2000), реж. Олесь Янчук
- «Чорна рада» (2002), реж. Олександр Чорний

6. Зустрічі з діячами культури та мистецтва, представниками силових структур (ЗСУ, ДСНС, Національної Поліції, Національної Гвардії тощо).

В ЗП(ПТ)О доцільно запрошувати для групових бесід національно-патріотичної спрямованості представників державних та громадських організацій:

- діячів театру та кіно, музики, живопису тощо (теми бесід «Мистецтво – це зброя для перемоги»)
- представників силових структур (теми бесід: «ЗСУ на сторожі суверенітету України», «Рятувальник завжди поруч», «Поліція на захисті людей», «Національна Гвардія проти російської навали» тощо).

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2.

ЗАХОДИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Рекомендовані питання для обговорення

1. Які національно-патріотичні свята проводяться у вашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти?
2. Які національно-патріотичні виховні програми проводяться у вашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти?
3. Які бесіди національно-патріотичного спрямування проводяться у вашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти?
4. Які національні дитячо-юнацькі військово-патріотичні ігри проводяться у вашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти?
5. Перегляд та обговорення яких відеофільмів національно-патріотичної спрямованості проводиться у вашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти?
6. Зустрічі з якими діячами культури та мистецтва, представниками силових структур (ЗСУ, ДСНС, Національної Поліції, Національної Гвардії, ДКВС тощо) проводиться у вашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти?

Література: 7, 11-13, 18, 19.

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарського заняття та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2.

2. Обрати тему виховного заходу національно-патріотичного виховання та розробити план його проведення.

3. Розробити орієнтовний перелік виховних заходів, які доцільно провести у закладі професійної (професійно-технічної) освіти.

6. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1

1. Яка мета національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

2. Які завдання національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

3. Які принципи національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

4. Які нормативно-правова база національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

5. Які групові форми національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

6. Які масові форми національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

7. Які методи формування національно-патріотичної свідомості здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

8. Які методи формування національно-патріотичної поведінки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

9. Які методи мотивації і стимулювання національно-патріотичної поведінки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

10. Які методи виявлення результатів національно-патріотичного виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти?

Питання для самоконтролю до теми 2

1. Які національно-патріотичні свята проводяться в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

2. Які національно-патріотичні виховні програми впроваджуються в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

3. Які бесіди національно-патріотичного спрямування проводяться в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

4. Які національні дитячо-юнацькі військово-патріотичні ігри проводяться в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

5. Які відеофільми національно-патріотичної спрямованості переглядаються та обговорюються в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

6. З представниками яких організацій та установ проводяться зустрічі в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

7. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. До форм національно-патріотичного виховання відносяться – ...

- а. переконання
- б. заохочення
- в. доручення
- г. *індивідуальні*

2. До індивідуальних форм національно-патріотичного виховання відносяться – ...

- а. групові бесіди
- б. зустрічі з військовослужбовцями
- в. гра «Сокіл» («Джура»)
- г. *індивідуальні бесіди зі здобувачами*

3. До методів формування національно-патріотичної свідомості відносяться – ...

- а. доручення
- б. заохочення
- в. змагання
- г. *приклад героїв*

4. До методів формування національно-патріотичної поведінки відносяться – ...

- а. *приклад героїв*
- б. заохочення
- в. змагання
- г. *доручення*

5. До методів мотивації та стимулювання національно-патріотичної поведінки відносяться – ...

- а. приклад героїв
- б. доручення
- в. переконання
- г. заохочення

6. До методів виявлення результатів національно-патріотичного виховання відносяться – ...

- а. приклад героїв
- б. доручення
- в. переконання
- г. анкетування

7. Патріотизм – це ...

а. почуття, яке характеризує ставлення особистості до народу, Батьківщини, держави та до самої себе

- б. почуття любові до себе
- в. визнання себе громадянином України
- г. визнання себе українцем

8. Мета національно-патріотичного виховання – формування ...

а. високої національно-патріотичної свідомості, любові до Батьківщини

б. правосвідомості, поваги до законів України

в. високої морально-етичної свідомості, загальнолюдських моральних цінностей

- г. потреби у здоровому способі життя, негативне ставлення до шкідливих звичок

9. Військово-патріотичне виховання – це складова ...

а. національно-патріотичного виховання

б. морально-етичного виховання

в. правового виховання

г. фізкультурно-оздоровчого виховання

10. Мета військово-патріотичного виховання – формування готовності ...

а. до захисту Вітчизни

б. дотримуватися морально-етичних норм

в. дотримуватися законів України

г. дотримуватися здорового способу життя

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Військово-патріотичне виховання - складова частина національно-патріотичного виховання, яке орієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати

військовій професії, проходити службу у Збройних Силах України, як особливому виді державної служби.

Військово-шефська робота - встановлення та підтримання зв'язків ЗП(ПТ)О з військовими частинами, закладами вищої військової освіти, громадськими військово-патріотичними організаціями з метою проведення спільних заходів з військово-патріотичного виховання молоді, виховання у неї громадянських почуттів та якостей.

Діяльнісно-практичні заходи національно-патріотичного виховання – заходи, учасники яких в процесі активної діяльності формують відповідні навички (творчі групи, екскурсії, свята, огляди-конкурси, олімпіади).

Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання – нормативний документ, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 30.06.2021 р. № 673, який визначає шляхи удосконалення та розвитку цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання в Україні.

Дитячо-юнацька військово-патріотична гра – системна форма позакласної роботи з військово-патріотичного та морально-етичного виховання учнівської молоді, мета якої полягає у формуванні патріотичної свідомості шляхом спортивно-оздоровчих та інших заходів («Джура», «Сокіл», «Хортинг-патріот» тощо).

Інформаційно-масові заходи національно-патріотичного виховання – заходи, які дозволяють інформувати одночасно значну кількість людей (дискусії, диспути, конференції, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії держави).

Інтерактивні заходи національно-патріотичного виховання – заходи, учасники яких можуть взаємодіяти не лише з організаторами, але й один з одним (фестивалі, гуртки).

Індивідуальні заходи національно-патріотичного виховання – заходи, учасники яких отримують і виконують індивідуальні завдання відповідно до їх індивідуальних інтересів та здібностей (доручення, творчі завдання, конкурси дослідницьких робіт).

Концепція національно-патріотичного виховання – нормативний документ, затверджений Указом президента України від 25.10.2002 року № 948/2002 та наказом МОН України від 06.06.2022 № 527, який визначає її мету та завдання, принципи та шляхи реалізації, очікувані результати впровадження, індикатори ефективності,

Патріотизм – це особливе, тобто безумовне і високосмислове почуття-цінність, яке характеризує ставлення особистості до народу, батьківщини, держави та до самої себе.

Патріотичне виховання учнівської молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів,

цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Стратегія національно-патріотичного виховання – нормативний документ, затверджений Указом Президента України від 18.05.2019 року № 286/2019, який визначає пріоритети та основних напрями національно-патріотичного виховання, розвитку відповідних інститутів держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання молоді.

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Пахомова Іллі Володимировича за електронною поштою pahomov.ilya@ukr.net або у вайбер за номером +38-099-415-80-40

10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Про Стратегію національно-патріотичного виховання: Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>

2. Деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2018 № 845. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2018-%D0%BF#Text>

3. План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>

4. Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 673. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#n11>

5. Про затвердження Плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об'єктів культурної спадщини: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.09.2009 №1494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1494-2009-%D1%80#Text>

6. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 №527. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyaki-pitannya-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-v-zakladah-osviti-ukrayini-ta->

vznannya-takim-sho-vtrativ-chinnist-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-16062015-641

7. Про заходи Національної академії педагогічних наук України щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року: Постанова НАПН України від 28.07.2022. URL: [https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwil8f6kn8ODAxUsYPEDHQCfDhoQFnoECBEQAQ&url=http%3A%2F%2Fumo.edu.ua%2Fimages%2Fcontent%2Fnaukovy_viddil%2Fdokument%2F%25D0%259F_%25D0%259D%25D0%2590%25D0%259F%25D0%259D_28.07.2022_129_%25D0%2594%2520\(3\).docx&usg=AOvVaw00BKYVdsEfg9ZYGsLDhvMJ&opi=89978449](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwil8f6kn8ODAxUsYPEDHQCfDhoQFnoECBEQAQ&url=http%3A%2F%2Fumo.edu.ua%2Fimages%2Fcontent%2Fnaukovy_viddil%2Fdokument%2F%25D0%259F_%25D0%259D%25D0%2590%25D0%259F%25D0%259D_28.07.2022_129_%25D0%2594%2520(3).docx&usg=AOvVaw00BKYVdsEfg9ZYGsLDhvMJ&opi=89978449)

8. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці : «Букрек», 2018. 320 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717891/1/Особистість_на_шляху_до_духовних_цінностей.pdf

9. Бех І. Д., Чорна К. І. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України : програмно-виховний контекст : програма. Київ : Інститут проблем виховання НАПН України, 2015. 44 с. URL: https://www.ippo.if.ua/predmy/vrobota/media/files/Nacionalna_ideya_v_stanovlenni_gromadyanina-patriota.pdf

10. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів : методичні рекомендації. Київ : Фенікс, 2022. 64 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732103/1/BNV%20KSV%202022rek.pdf>

11. Виховання національно-патріотичних цінностей – пріоритетне завдання виховної системи ПТНЗ. Методичні рекомендації / уклад. Керницька Т.В. Дніпро : НМЦ ПТО у Дніпропетровській області. 2015. 34 с. URL: https://4vrupo.org.ua/download/metod_prob/vikh_patriot_tsin.pdf

12. Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі : посіб. / уклад. М. Зубалій, В. Івашковський, О. Остапенко та інші. Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2016. 232 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705514/1/19.12.16_ПОСІБНИК_Військово-патріотичне_виховання_учнів_у_позакласній_роботі.pdf

13. Остапенко О. І., Тимчик М. В., Зубалій М. Д. та інші. Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації: навчально-методичний посібник. Київ, 2022. 165 с. URL: https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/Ostapenko_O.I._Navch.-metod._pos._2022.pdf

14. Пахомов І. В. Формування моральних цінностей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти: програма тренінгу. Біла Церква : БІНПО, 126 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/735368/1/Пахомов_Тренінг_моральні_цінності.pdf

15. Сойчук Р. Л. Виховання національного самоствердження в учнівській молоді : монографія. Рівне : О. Зень, 2016. 415 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/IdNotice:345453/Source:default>

16. Стех Є. О. Патріотичне виховання учнівської молоді в професійно-технічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07; Нац.

пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2014. 23 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37811/100171202.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

17. Формування національно-патріотичного виховання учнівської молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Методичні рекомендації / укладачі Грищенко Л. П., Головка Л. В. Запоріжжя : НМЦ ПТО у Запорізькій області. 2017. 28 с. URL: https://nmc-pto.zp.ua/wp-content/uploads/2015/04/02_Hryshchenko-N.P.-Holovko-L.V.-Formuvannya_natsionalno-patriotichnoho_vyhovannya_uchnivskoji_molodi_ZPPTO2017.pdf

18. Харагірло В.Є. Національне виховання здобувачів освіти на сучасному етапі : Навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2020. 93 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/723070/1/8.2%20Національне_виховання_здобувачів_освіти_на_сучасному_етапі.pdf

19. Шаповалов Б. Б., Діхтяренко З. М. Методичний інструментарій формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни: метод. посіб. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2019. 143 с. URL: <https://nenc.gov.ua/education/wp-content/uploads/2023/10/Методичний-інструментарій.pdf>